

Naturvärdesinventering (SS199000:2023)

Fränsta, Ånge kommun 2025

VÄG & MILJÖ

VÄG & MILJÖ

Beställare

Ånge kommun
Organisationsnummer: 212000-2445
Kontakt: 0690-25 01 00, ange@ange.se, https://www.ange.se/

Leverantör
Väg & Miljö i Karlstad AB
Organisationsnummer: 556601-9989
Kontakt: 054213750, info@vagochmiljo.se, https://vagochmiljo.se/

Handling

Slutversion: 2025-12-12

Uppdragsansvarig: Klas Andersson
Medverkande:
Kvalitetsansvarig: Magnus Sjölund
Fotografier: Väg & Miljö AB
Illustrationer och kartor: Väg & Miljö AB
Internt projektnummer: 1929

Bild på framsida: Vy över sydöstra delen av inventeringsområdet ner mot Torps kyrk.

INNEHÅLL

Sammanfattning 3

1 Bakgrund 4

2 Metod 5

2.1 Metodbeskrivning 5

2.2 Anpassningar för detta uppdrag 5

2.3 Tidpunkt och ansvarig personal 6

2.4 Informationskällor och litteratur 6

2.5 GIS och fältdatafångst 6

2.6 Fältutrustning 6

2.7 Avvikelser och möjliga felkällor 6

3 Beskrivning av inventeringsområdet och det omgivande landskapet 7

4 Förarbete till naturvärdesinventeringen 8

4.1 Tidigare inventeringar 8

4.2 Skyddade naturområden 8

4.2 Tidigare fynd av värdearter 8

5 Resultat av fältinventeringen 9

5.1Naturvärdesobjekt 9

5.2 Övrig naturmark 11

5.3 Värdearter 12

6. Resultat av fördjupade inventeringar 13

6.1 Generellt biotopskyddade områden 13

7 Naturvärden, hänsynsförslag & utredningsbehov 14

7.1 Områdets naturvärden i sammanfattning 14

Källförteckning 15

Appendix 1 - Naturvärdesinventering enligt SS199000:2023 16

Appendix 2 - Värderarter 20

Fridlysta arter 20

Rödlistade arter 22

Signalarter 22

Typiska arter 22

Bilaga 1 Fladdermusinventering

Bilaga 2 Biotopkatalog

SAMMANFATTNING

Väg & Miljö AB har för Ånge kommun genomfört en naturvärdesinventering inom ett cirka sex hektar stort område i Fränsta, Ånge kommun. Planen är att området ska bebyggas med bostadshus. Genom en naturvärdesinventering blir det möjligt att ta hänsyn till värdefulla naturmiljöer. Inventeringsupplägget beror på bland annat på det aktuella områdets storlek och ingående naturtyper. I det här fallet har naturvärdesinventeringen utförts med kartläggningstypen detalj. Därtill har en fördjupad artinventering av fågel samt fladdermöss genomförts. För mer ingående information om inventeringens genomförande, se Metod.

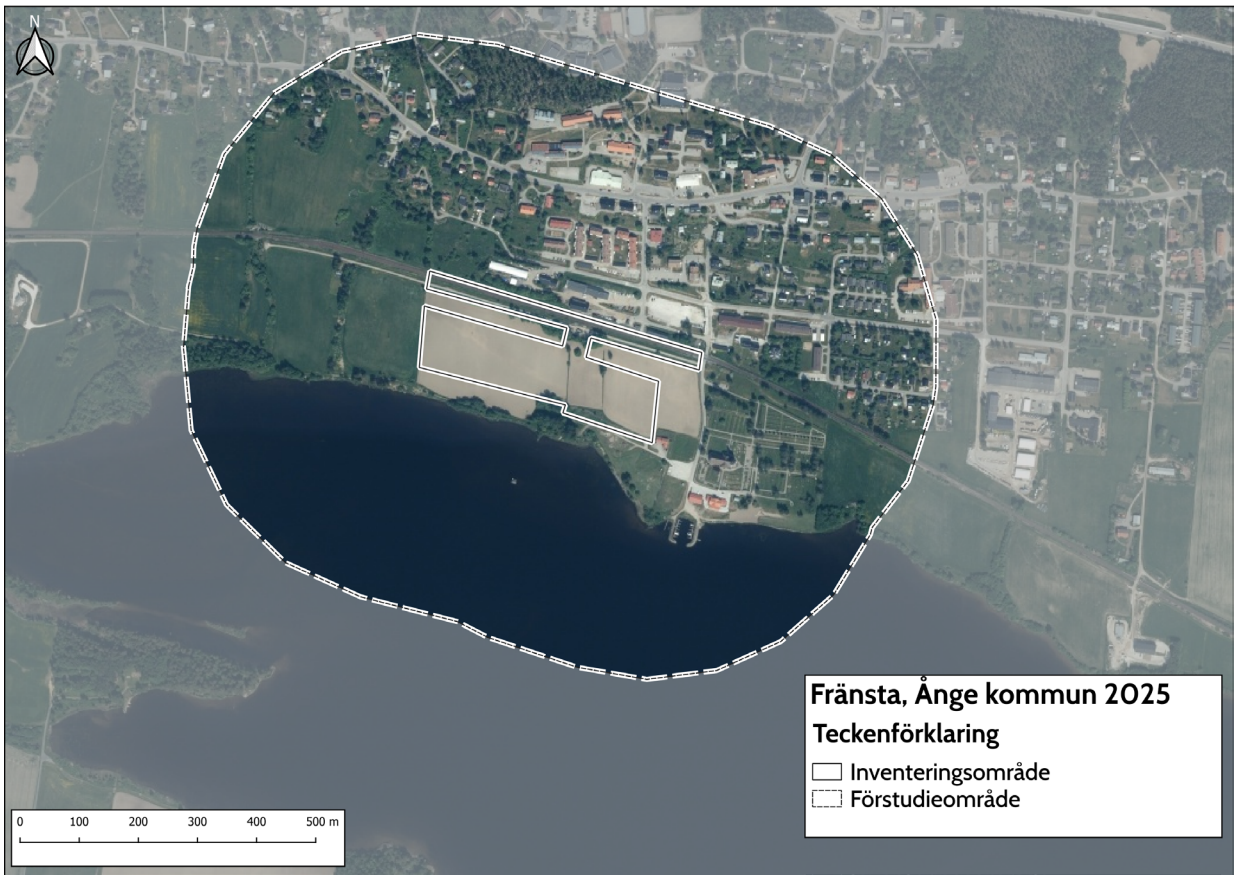
Vid inventeringen avgränsades fyra naturvärdesobjekt två med naturvärdesklass 3 samt två med naturvärdesklass 4-visst naturvärde. Naturvärdena inom området är främst kopplade till naturvärden i kulturlandskapet. Det finns även ett värdelandskap i form av en mörk korridor för fladdermöss.

Vid fladdermusinventeringen, som genomfördes i juli och september 2025, noterades totalt fem arter av fladdermöss: brunlångöra, mustasch-/tajgafladdermus, nordfladdermus, trollpipistrell och vattenfladdermus Av dessa var nordfladdermus den i särklass mest noterade. Stora delar av området bedöms vara av ordinär betydelse för fladdermöss men träd- och buskridån utmed vattnet bedöms vara värdefull för artgruppen.

Utifrån inventeringsresultatet för fåglar bedöms cirka 30 fågelarter regelbundet häcka inom eller i direkt anslutning till inventeringsområdet Av de noterade arterna är 14 arter rödlistade, tre arter omfattas av bilaga 1 till Fågeldirektivet bilaga 1 och åtta arter är prioriterade i skogsvårdslagstiftningen. Ytterligare tre arter uppvisar en negativ nationell populationstrend utan att omfattas av någon av de tidigare nämnda kategorierna.

1 BAKGRUND

Väg & Miljö AB har på uppdrag av Ånge kommun genomfört en naturvärdesinventering (NVI) enligt SIS-standard (SS 199000:2023) i ett cirka sex hektar stort område beläget i Fränsta (Figur 1). Planen är att området ska detaljplaneras och därför behövs kunskap om områdets naturförhållanden. Syftet med en naturvärdesinventering är att på ett standardiserat kartlägga biologisk mångfald inom inventeringsområdet, så att ekologiska aspekter kan beaktas i det fortsatta planeringsarbetet.

FIGUR 1. INVENTERINGSOMRÅDET OM CIRKA SEX HEKTAR ÄR BELÄGET MELLAN TORPSJÖN OCH FRÄNSTA (© LANTMÄTERIET).

2 METOD

2.1 Metodbeskrivning

Inventeringen har genomförts enligt metodiken i Svensk Standard SS 199000:2023 *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*.

En naturvärdesinventering enligt nämnda standard innebär att biologisk mångfald kartläggs inom utpekade *kartläggningsområden*. Vid inventeringen avgränsas så kallade naturvärdesobjekt i form av naturvärdesbiotoper och värdelandskap. Avgränsningen av naturvärdesbiotoperna utgår ifrån bedömda biotop- och artvärden, vilka sammantaget genererar en naturvärdesklass. Värdelandskap avgränsas bland annat utifrån topografi, jordarter, förekomst av vatten samt förekommande arter, naturtyper och biotoper. För utförlig information om metodiken – se Appendix 1 - Naturvärdesinventering enligt SS199000:2023.

En *fördjupad inventering* enligt nämnda standard innebär att särskilda element, strukturer eller arter eftersöks i samband med en fältinventering. Dessa inventeringar avser registrera sådant som ej omfattas av en naturvärdesinventering, och bör betraktas som ett komplement till en naturvärdesinventering. Metodik för fördjupade inventeringar varierar beroende på inventeringens kartläggningstyp.

2.2 Anpassningar för detta uppdrag

Naturvärdesinventeringen har utgjorts dels av en förstudie (förarbete till fältstudien) där sedan tidigare kända naturvärden och värdearter kartlagts, dels av en *fältstudie* där områdets naturvärden undersökts på plats. *Fältstudien* har genomförts inom ett *kartläggningsområde* som motsvarar det av kunden önskade utredningsområdet (Figur 1). Fortsättningsvis kommer detta område att benämnas *inventeringsområdet. Förstudien* har genomförts inom ett kartläggningsområde som omfattar *inventeringsområdet* samt en ytterligare buffertzon om 100 meter. Detta område benämns fortsättningsvis som *förstudieområdet.*

Naturvärdesinventeringen har genomförts med detaljeringsgraden *detalj*, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet för naturvärdesobjekt är 100 m^2. *Kartläggningstypen* för naturvärdesinventeringen har satts till *naturvärdesklass 1–4*. Vidare har naturvärdesinventeringen utförts med inventeringstilläggen *detaljerad redovisning av artförekomst och generellt biotopskydd.*

Vattenmiljöer har bedömts genom att från sidan bedöma biotopkvaliteter och eventuella arter.

Inventeringsområdets storlek, inventeringens detaljeringsgrad samt aktuella inventeringstillägg har beslutats genom dialog med kund.

2.3 Tidpunkt och ansvarig personal

Projektledare och ansvarig för *för-* och *fältstudie*, kartor och rapport har varit Klas Andersson. Magnus Sjölund har ansvarat för intern kvalitetsgranskning. Uppdraget har genomförts under periodenmaj till oktober 2025. *Fältstudien* utfördes i juni samt juli 2025. Tidpunkterna bedöms vara lämplig för aktuella naturtyper och biotoper.

2.4 Informationskällor och litteratur

Ett flertal databaser och webbtjänster har använts för att kartlägga tidigare kända naturvärden och skyddade områden i *för-* och *inventeringsområdet*. Vidare har ett antal dokument använts för att bedöma vikten av olika värdearter och lagstiftningar. Samtliga källor som använts som underlag för avgränsningar och bedömningar anges i referenslistan längst bak i rapporten.

2.5 GIS och fältdatafångst

För datainsamling under *fältstudien* användes en fältplatta med applikationen Field maps för ArcGIS i koordinatsystemet SWEREF 99 TM. Noggrannheten i geografisk positionering är mellan 5—15 meter. Efter datainsamling i fält justerades vid behov gränser med hjälp av kartor och ortofoton i QGIS 3.28. GIS-data i form av shapefiler över samtliga naturvärdesobjekt (naturvärdesbiotoper och värdelandskap) och artfynd finns upprättade.

2.6 Fältutrustning

Vid fältarbetet har fältlupp av märket lichen candelaris (10x förstoring) samt surfplatta av modellen Ipad använts.

2.7 Avvikelser och möjliga felkällor

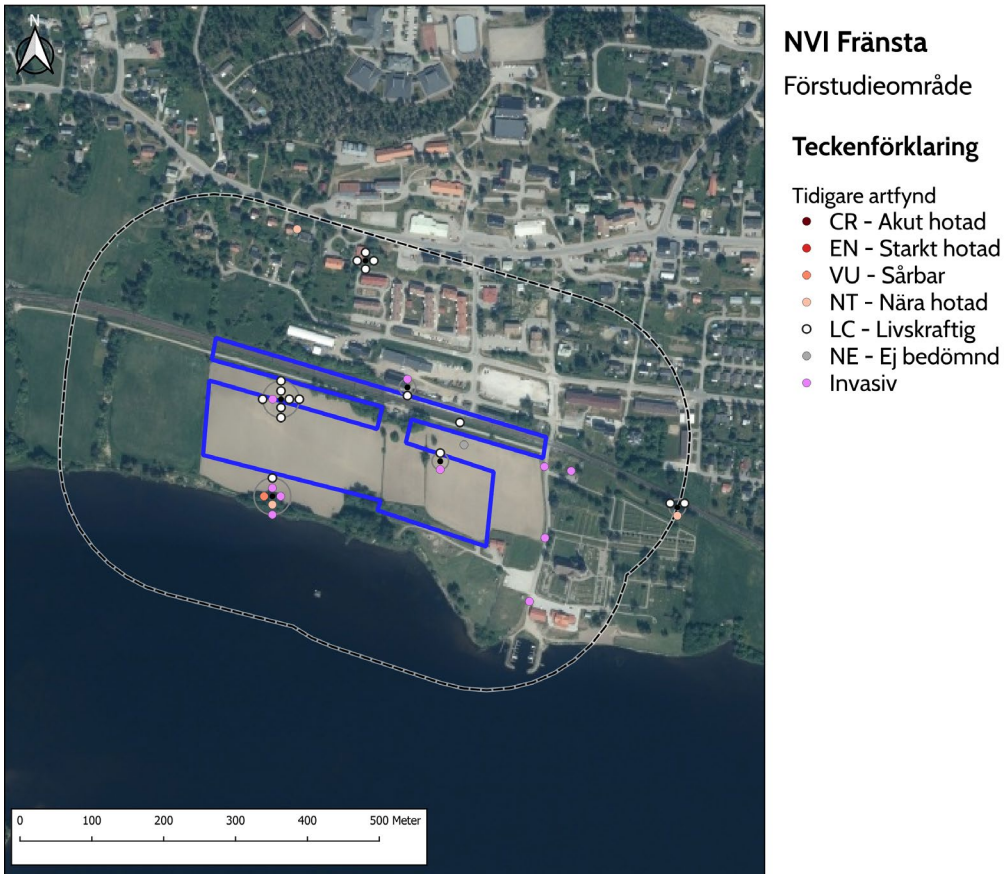
Olika värdearter är synliga under olika delar av säsongen. Därmed är arter och naturvärden som inte varit möjliga att se vid *fältstudien* eller inrapporterade sedan tidigare inte med i denna rapport. Förekomst av de mest relevanta artgrupperna har dock varit möjliga att identifiera vid tidpunkten för denna naturvärdesinventering. Vidare ger förekomsten av strukturer, element och värdearter en tillräckligt bra indikation på naturvärdesbiotopernas naturvärde.

3 BESKRIVNING AV INVENTERINGSOMRÅDET OCH DET OMGIVANDE LANDSKAPET

Inventeringsområdet är beläget inom ett landskap som huvudsakligen utgörs av bostadsområden, gräsytor samt sjö. Vidare finns inslag av jordbruksmark samt en kyrkogård i öster.

Inventeringsområdet utgörs av åkermark i den centrala delen och brynmiljöer som domineras av lövträd längs med södra och norra kanten. Det finns även gräsmarker som delvis klipps som gräsmatta.

Inventeringsområdet är beläget inom avrinningsområdet Torpsjön (WA60349873) som är den del av Ljunga. I övrigt rinner inga vattendrag genom inventeringsområdet.

FIGUR 2. TIDIGARE FYND INOM FÖRSTUDIEOMRÅDET.

4 FÖRARBETE TILL NATURVÄRDESINVENTERINGEN

Under förarbetet till naturvärdesinventeringens utfördes eftersök i en rad olika källor som berör det aktuella förstudieområdet. Detta för att identifiera tidigare registrerade artfynd och känd kunskap om exempelvis naturvärden och värdearter inom eller i nära angränsning till förstudieområdet (Figur 3). Under förarbetet i detta uppdrag gjordes eftersök i de källor som anges i källförteckningen.

4.1 Tidigare inventeringar

Inga tidigare inventeringar har genomförts inom området.

4.2 Skyddade naturområden

Inom förstudieområdet finns inga naturområden som är skyddade eller med höga naturvärden.

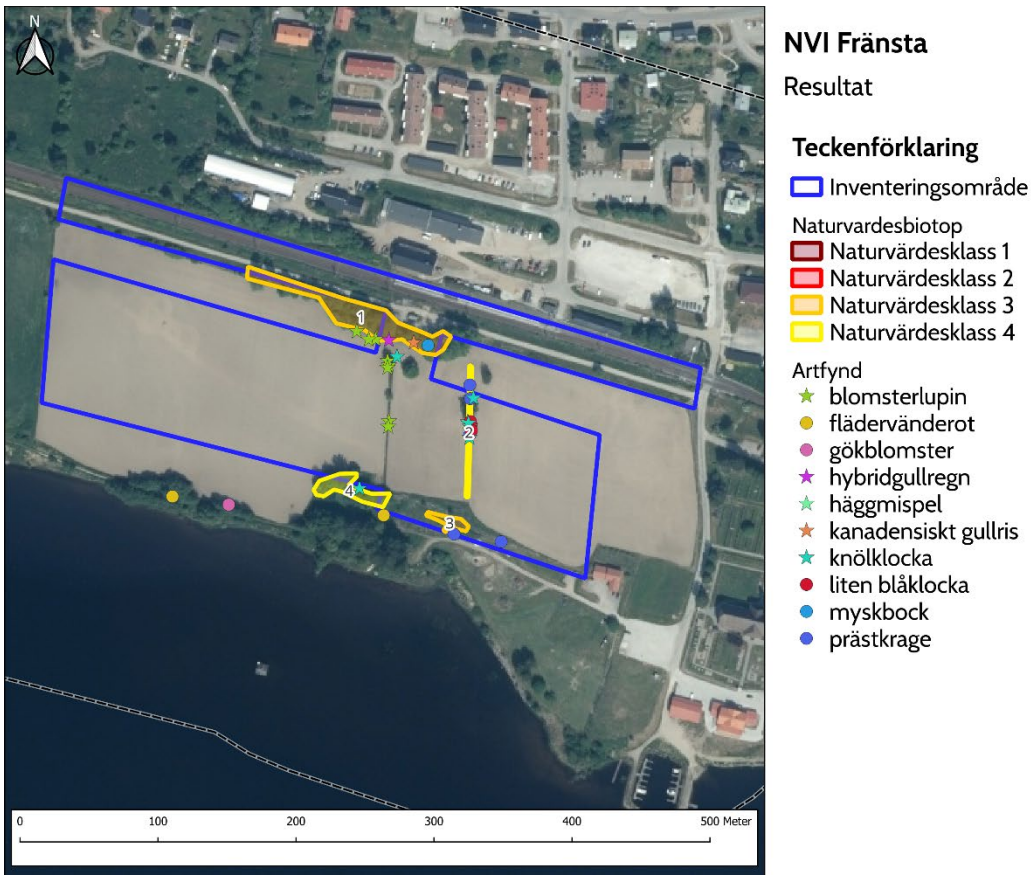
4.2 Tidigare fynd av värdearter

Inom förstudieområdet finns flera inrapporterade fynd av värdearter framförallt fåglar till artportalen under åren 2000–2025. För information om de olika kategorierna hänvisas till Appendix 2 - Värderarter.

I närområdet har det vid ett flertal tillfällen noterats invasiva främmande arter med mycket hög risk för invasivitet enligt Artdatabankens risklista.

5 RESULTAT AV FÄLTINVENTERINGEN

Här redovisas resultatet av naturvärdesinventeringens fältarbete.

FIGUR 3. RESULTAT AV FÄLTINVENTERINGEN.

5.1Naturvärdesobjekt

Vid fältinventeringen avgränsades fem naturvärdesobjekt i form av fyra naturvärdesbiotoper och ett värdelandskap.

5.1.1 Naturvärdesbiotoper

I samband med *fältstudien* avgränsades fyra naturvärdesbiotoper.

Två naturvärdesbiotoper (objekt-ID 1, 3) med naturvärdesklass 3 – *påtagligt naturvärde* avgränsades. Naturvärdesbiotop 1 bedöms hysa naturvärden motsvarande naturvärdesklass 3, den består av naturtypen skog och buskmark och biotopen Lövdunge. I biotopen finns värden i form av enstaka värdearter och brynmiljöer med flera större solbelysta sälgar.

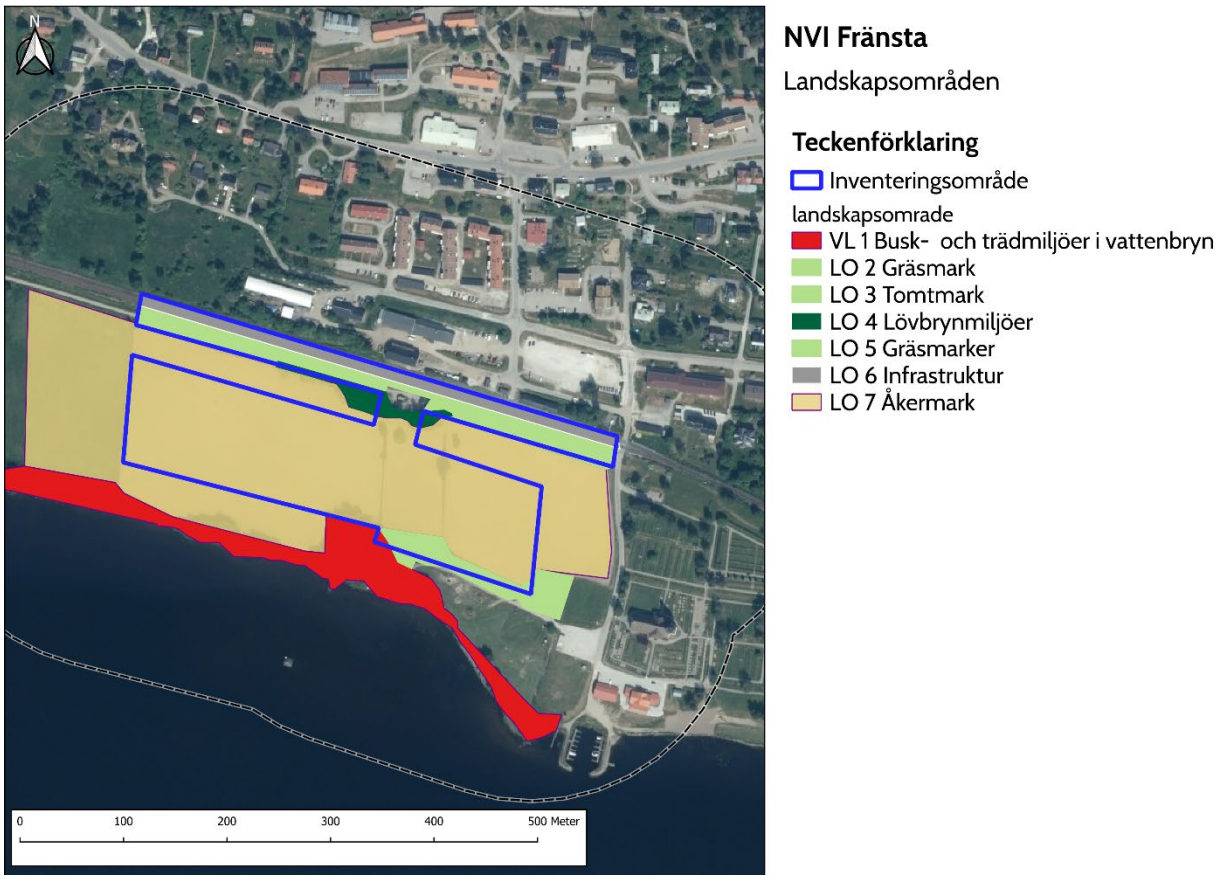
Naturvärdesbiotop 3 bedöms hysa naturvärden motsvarande naturvärdesklass 3, den består av naturtypen naturligt småvatten och biotopen litet småvatten i jordbrukslandskapet. I biotopen finns värden i form av vatten som bidrar till viktiga värden för många arter, bland annat som uppväxtmiljö

för grodor. Väg & Miljö tolkar det som att denna värdeklass är av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på lokal nivå.

Två naturvärdesbiotoper (2, 4) med naturvärdesklass 4 – visst naturvärde avgränsades. De utgörs av naturtyperna Skog och buskmark samt antropogen terrester miljö. Aktuella biotoper hyser ett visst inslag av naturvårdsintressanta strukturer men inga eller begränsade förekomster av värdearter. Väg & Miljö tolkar det som att denna värdeklass är av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på lokal nivå.

5.1.2 Landskapsområden och värdelandskap

Utöver avgränsade naturvärdesbiotoper har ett värdelandskap avgränsats, för avgränsade landskapsområden se Figur 4. Värdelandskapet utgörs av busk- och trädmiljöer utmed vattenbryn. Denna miljö fungerar som en viktig länk för fladdermöss, något som styrks av den genomförda fladdermusinevnteringen.

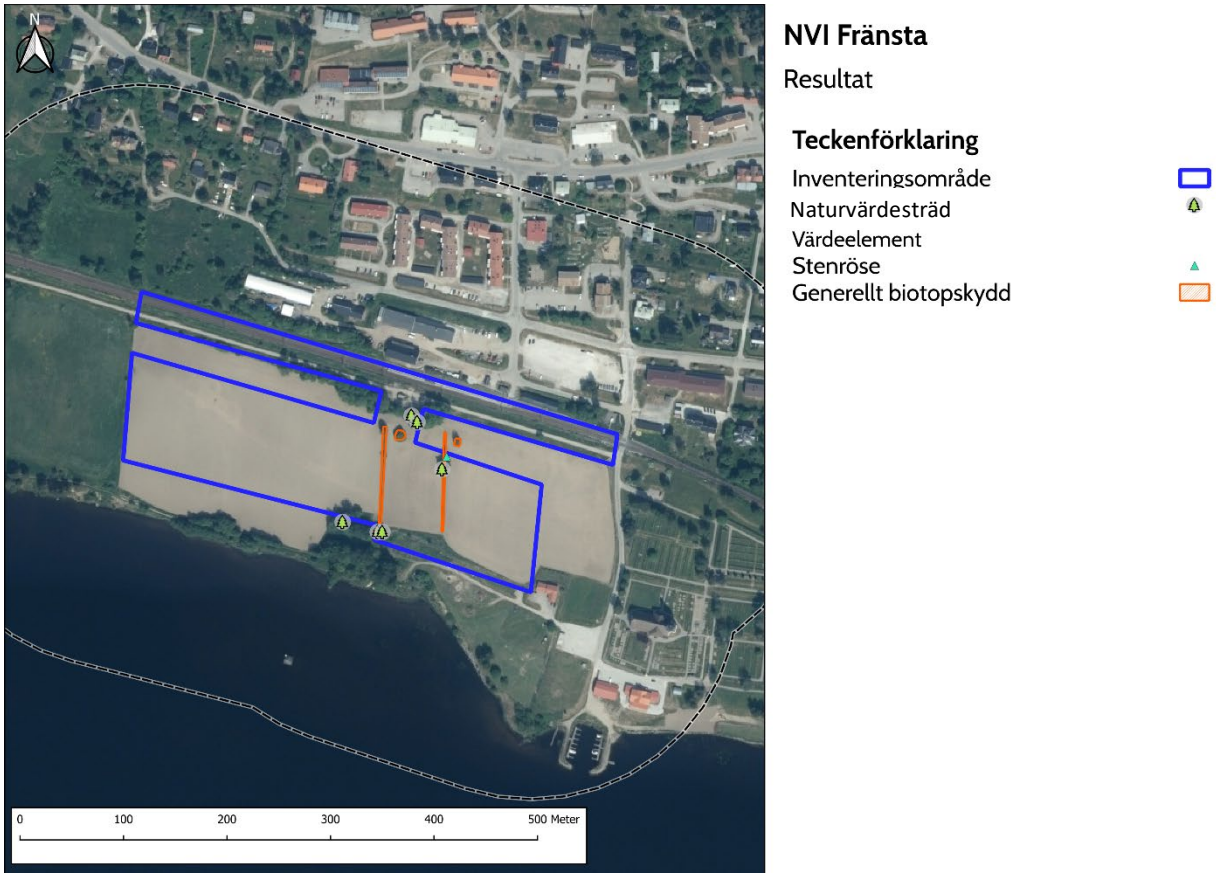

FIGUR 4. AVGRÄNSADE LANDSKAPSOMRÅDEN.

5.1.3 Värdeelement

I samband med fältinventeringen avgränsades sju värdeelement. Dessa bestod av, stenröse i åkerren samt lövträd i solexponerat läge (Figur 5).

Då naturvärdesinventeringen utförts med detaljeringsgrad detalj har alla värdeelement som inte ingår i en naturvärdesbiotop bedömts och avgränsats geografiskt. Värdeelement avser strukturer och element inom inventeringsområdet som hyser betydelse för biologisk mångfald men inte är av sådan storlek eller värde att de avgränsas som egna naturvärdesbiotoper.

FIGUR 5. GENERELLT BIOTOPSKYDD SAMT VÄRDEELEMENT.

5.2 Övrig naturmark

Inom *inventeringsområdet* finns det naturmark som inte avgränsats som naturvärdesbiotoper. Det betyder inte att det saknas naturvärden inom dessa områden. Detta kan bero på att de är mindre än 100 kvadratmeter och att områdena då är för små för att avgränsas som naturvärdesbiotoper vid denna detaljeringsgrad. Det kan även bero på att naturvärdena inte är tillräckligt höga för att nå upp till lägsta registrerbara naturvärdesklass för denna inventering.

5.3 Värdearter

I *inventeringsområdet* har fem värdearter påträffats i samband med *fältstudien* (Tabell 1 och Figur 3). Totalt fyra av dessa är signalarter. Ingen av arterna är rödlistade enligt *Rödlistade arter i Sverige 2020*. Arter funna inom avgränsade naturvärdesbiotoper återfinns även under respektive naturvärdesbiotop i naturvärdesbiotopkatalogen i Bilaga 1. Sex invasiva främmande arter noterades också vid fältbesöket.

TABELL 1. NOTERINGAR AV VÄRDEARTER I SAMBAND MED INVENTERINGEN.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad	Signalart	Typisk art	Lagskydd	Signalvärde	Kommentar
blomsterlupin	*Lupinus polyphyllus*					Främmande invasiv art	
druvfläder	*Sambucus racemosa*					Främmande invasiv art	
flädervänderot	*Valeriana sambucifolia*		Jordbruksverket	6430		Visst	
gökblomster	*Lychnis flos-cuculi*		Jordbruksverket	6410, 6430		Visst	
hybridgullregn	*Laburnum*					Främmande invasiv art	
häggmispel	*Amelanchier spicata*					Främmande invasiv art	
Kanadensiskt gullris	*Solidago canadensis*					Främmande invasiv art	
knölklocka	*Campanula rapunculoides*					Främmande invasiv art	
liten blåklocka	*Campanula rotundifolia*		Jordbruksverket	6230, 9070, 6270, 6510, 6530		Visst	
myskbock	*Aromia moschata*		Skogsstyrelsen			Påtagligt	
prästkrage	*Leucanthemum vulgare*			6270, 6510, 6530		Visst	

6. RESULTAT AV FÖRDJUPADE INVENTERINGAR

6.1 Generellt biotopskyddade områden

I samband med fältinventeringen avgränsades fyra områden som bedöms kunna omfattas av det generella biotopskyddet, två åkerdiken/åkerrenar samt två mindre åkerholmar med träd (Figur 5). Åkerdikena var svåra att bedöma om de omfattas av det generella biotopskyddet då det vid fältbesöken var mycket torrt i markerna.

GENERELLT BIOTOPSKYDD - INFORMATION

Biotopskyddsområden utgör en form av områdesskydd som kan användas för att skydda små mark- och vattenbiotoper som är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda. Det finns två former av biotopskyddsområde. Den ena formen kallas det generella biotopskyddet och består av biotoper som är generellt skyddade som biotopskyddsområden i hela landet enligt 5 § förordningen om områdesskydd. Det finns sju sådana biotoper: alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar.

Syftet med det generella biotopskyddet att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stora värden för djur- och växtarter. Det kan handla om områden som innehåller viktiga strukturer och funktioner, som utgör tillflyktsorter, restbiotoper eller spridningskorridorer. Genom att skydda dessa miljöer som biotopskyddsområde främjas bevarandet av den biologiska mångfalden.

7 NATURVÄRDEN, HÄNSYNSFÖRSLAG & UTREDNINGSBEHOV

7.1 Områdets naturvärden i sammanfattning

Området hyser relativt få områden som är av positiv betydelse för biologisk mångfald. Värdena i naturvärdesbiotoperna är främst kopplade till lövträden brynmiljöerna samt funktionen som livsmiljö för många arter hos vattnet. De åkerrenar som finns inom området fungerar i viss mån som livsmiljö för insekter och kräldjur. I övrigt finns det enstaka mindre fläckar med solbelysta torrängsmiljöer som är av viss betydelse för pollinerande insekter. Den enskilt viktigaste miljön i området är den lövridå som löper utmed Torpsjön och som fungerar som en korridor för fladdermöss.

Då det parallellt med den aktuella inventeringen genomförts både fågelinventering samt fladdermusinventering bedöms det i nuläget ej finnas behov av fler inventeringar.

FLADDERMÖSS

För att minimera påverkan på fladdermöss rekommenderas därför att denna del av inventeringsområdet bevaras. Exploatering av ridån bedöms påverka förekommande fladdermöss negativt till följd av minskad möjlighet till spridning och födosök. Vidare rekommenderas att belysning inom området i första hand minimeras och i andra hand riktas så att de värdefulla miljöerna utmed vattnet inte lyses upp. Belysning föreslås vara rörelseaktiverad, vilket minskar tiden som området lyses upp. Förutsatt att rekommendationerna efterföljs bedöms påverkan på fladdermöss som liten. I annat fall bedöms påverkan bli större och behöver då utredas ingående genom en artskyddsutredning.

FÅGLAR

Totalt noterades 28 arter från fältinventeringen i området maj-juni 2025. Därtill har ytterligare 14 arter tidigare rapporterats från området. Totalt har alltså 42 fågelarter rapporterats från området. Av dessa bedöms cirka 30 arter vara mer eller mindre regelbundet häckande i området.
Artsammansättningen bedöms som typisk utifrån det geografiska läget och områdets ingående biotoper. Flera av de prioriterade arterna är känsliga för skogsbruk, störning samt exploatering av skogsmiljöer.
Flera av de prioriterade fåglarna befann sig strax utanför inventeringsområdets gränser, och en bedömning har gjorts ifall arterna kan tänkas häcka inom området.

I det fortsatta arbetet bör det utredas huruvida exploateringen är av sådan grad att det finns risk att den kontinuerliga ekologiska funktionen gällande livsmiljöer i landskapet försämras för enskilda arter. Denna risk gäller främst arter knutna till mer opåverkade miljöer eller arter som på andra sätt är känsliga för exploatering. Även om samtliga arter som kan kopplas till området sannolikt behöver behandlas i en artskyddsutredning, är det vanligen de arter som anses prioriterade som behandlas mer ingående i artskyddsärenden.

KÄLLFÖRTECKNING

Artskyddsförordningen, 2007:845.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

ArtDatabanken. 2024. Artfakta för påträffade rödlistade arter. http://artfakta.artdatabanken.se

Artportalen. 2024. Sökning med polygon efter alla värdearter inom *förstudieområdet*. Sökperiod 2000-01-01 till 2025-05-20. http://www.artportalen.se

Lantmäteriet historiska kartor, © Lantmäteriet historiska-kartor@lm.se. Åtkomst 2025-05-20.

Naturvårdsverket 2009. Handbok 2009:2 - Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.

Naturvårdsverket, Skyddad natur kartverktyg, https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/, åtkomst 2025-05-20.

Nitare, J. (red.) 2019. Skyddsvärd skog, Värdearter, Skogsstyrelsen.

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

SIS 2023. Svensk standard för naturvärdesinventering, SS199000:2023

Strand, M., Aronsson, M., & Svensson, M. 2018. Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. ArtDatabanken Rapporterar 21. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor kartverktyg, https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor, åtkomst 2025-05-20.

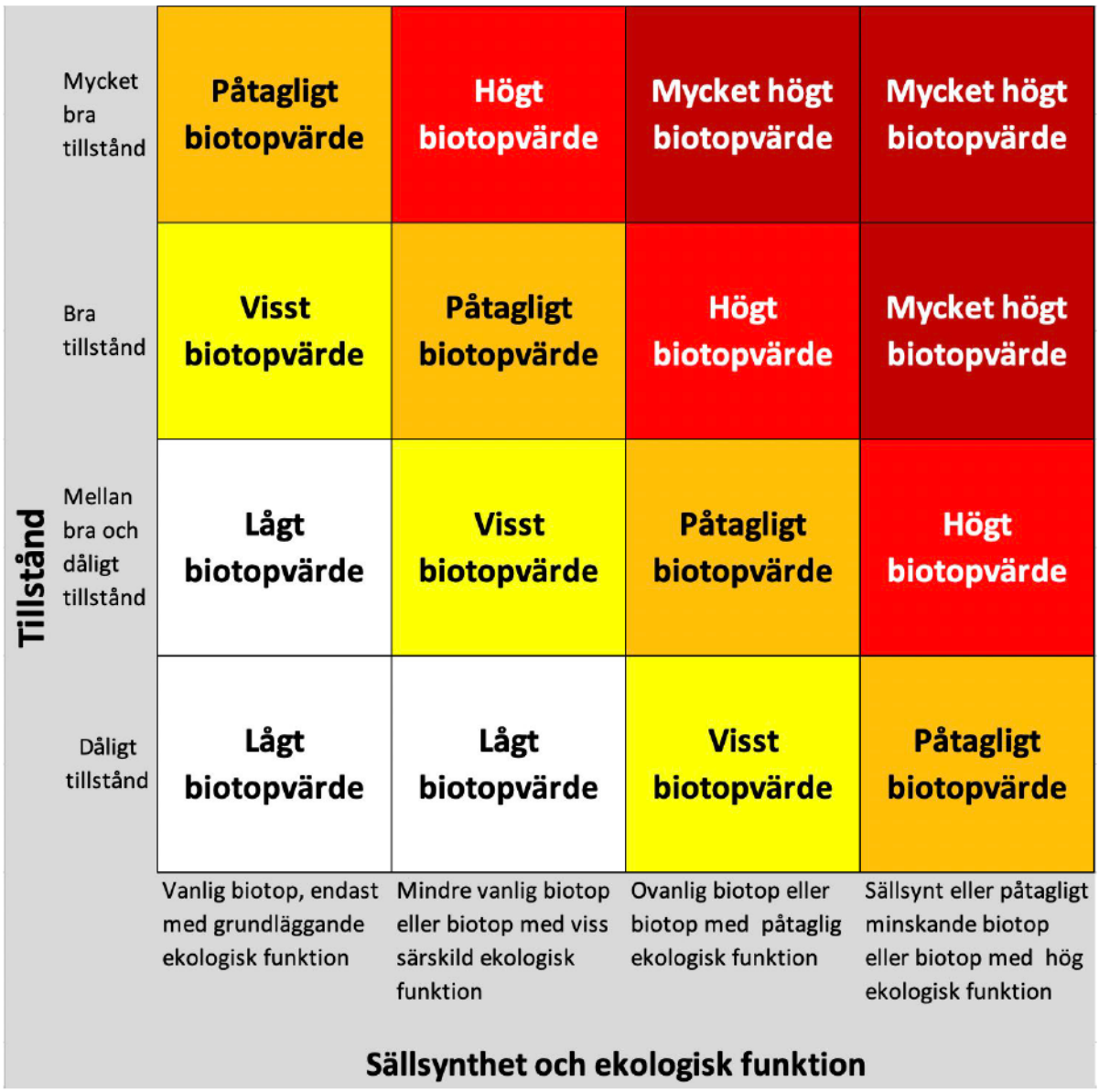
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Kartvisaren Jordarter 1:25 000–1:100 000, https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/kartor/kartvisaren/jordkartvisare/jordarter-125-000-1100-000/, åtkomst 2025-05-20

https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/kartor/kartvisaren/jordkartvisare/jordarter-125-000-1100-000/, åtkomst 2025-05-20

APPENDIX 1 - NATURVÄRDESINVENTERING ENLIGT SS199000:2023

För- och *inventeringsområdet* har inventerats och klassats enligt SIS-standard för naturvärdesinventering (SS199000:2023). Det huvudsakliga syftet med en NVI är att beskriva och värdera naturområden av betydelse för biologisk mångfald. Naturvärdesinventeringen resulterar i avgränsning, naturvärdesklassning och beskrivning av avgränsade så kallade *naturvärdesbiotoper.*

Standarden för naturvärdesinventering baseras på bedömningar av *biotop-* och *artvärde*. Biotopvärde bedöms utifrån en matris, där biotopens tillstånd ställs mot dess ekologiska funktion och sällsynthet (Figur 6).

FIGUR 6. SIS-MATRISEN FÖR BEDÖMNING AV BIOTOPVÄRDE UTIFRÅN TILLSTÅND SAMT SÄLLSYNTHET OCH EKOLOGISK FUNKTION (SS199000:2023).

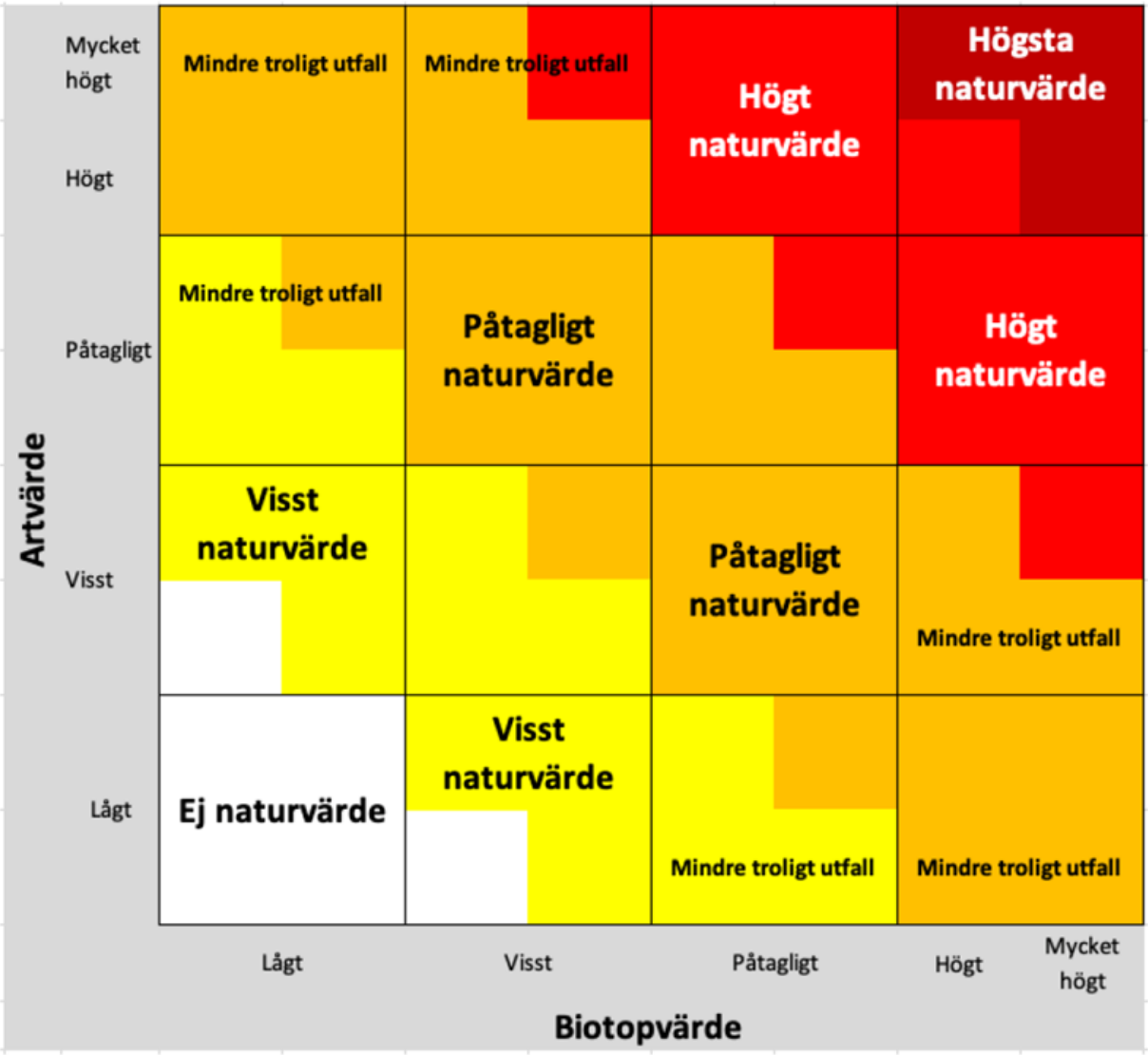
För att kartlägga en naturvärdesbiotops *artvärde* nyttjas en skala som hanterar förekomster av värdearter, vilka beskrivs under 4.2, samt grad av artdiversitet och förekomst av värdefulla organismsamhällen. Över lag gäller att kännetecken som pekar mot ett högre artvärde ges företräde mot de som pekar mot ett lägre värde. Skalan redovisas i Tabell 2.

TABELL 2. BEDÖMNING AV ARTVÄRDE ENLIGT SS199000:2023. DET ÄR INTE NÖDVÄNDIGT ATT SAMTLIGA KÄNNETECKEN NOTERAS FÖR ATT EN VISS NATURVÄRDEKLASS SKA ERHÅLLAS. KÄNNETECKEN SOM PEKAR MOT ETT HÖGRE ARTVÄRDE GES FÖRETRÄDE MOT DE SOM PEKAR MOT ETT LÄGRE VÄRDE.

Artvärde	Kännetecken
Mycket högt artvärde	Förekomst av hotade, sällsynta eller andra särskilt värdefulla organismsamhällen, som indikerar lång kontinuitet och hög grad av naturlighet, vilket även omfattar traditionell hävd. Förekomst av organismsamhällen med mycket hög artdiversitet i ett regionalt eller nationellt perspektiv. Förekomst av ett stort antal värdearter, som är fördelade inom värdepyramidens alla nivåer. Måttlig förekomst av värdearter med mycket högt signalvärde. Betydelsefull förekomst av värdearter med högt signalvärde. Mycket betydelsefull förekomst av värdearter med påtagligt signalvärde. Förekomst av organismsamhällen med andra kännetecken, som är typiska för biotoper med mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald.
Högt artvärde	Förekomst av ovanliga eller andra värdefulla organismsamhällen, som indikerar lång kontinuitet och hög grad av naturlighet, vilket även omfattar traditionell hävd. Förekomst av organismsamhällen med hög artdiversitet i ett regionalt eller nationellt perspektiv. Förekomst av många värdearter, som är fördelade inom värdepyramidens allra flesta nivåer. Sparsam förekomst av värdearter med mycket högt signalvärde. Måttlig förekomst av värdearter med högt signalvärde. Betydelsefull förekomst av värdearter med påtagligt signalvärde.

Artvärde	Kännetecken
	Förekomst av organismsamhällen med andra kännetecken, som är typiska för biotoper med stor särskild betydelse för biologisk mångfald.
Påtagligt artvärde	Förekomst av organismsamhällen med måttligt hög artdiversitet i ett regionalt eller nationellt perspektiv. Sparsam förekomst av värdearter med högt signalvärde. Måttlig förekomst av värdearter med påtagligt signalvärde. Betydelsefull förekomst av värdearter med visst signalvärde. Förekomst av organismsamhällen med andra kännetecken, som är typiska för biotoper med särskild betydelse för biologisk mångfald.
Visst artvärde	Förekomst av organismsamhällen med måttligt hög artdiversitet i ett lokalt perspektiv, eller viss artdiversitet i ett regionalt eller nationellt perspektiv. Sparsam förekomst av värdearter med påtagligt signalvärde. Måttlig förekomst av värdearter med visst signalvärde. Förekomst av organismsamhällen med andra kännetecken, som är typiska för biotoper med viss särskild betydelse för biologisk mångfald.
Lågt eller obetydligt artvärde	Förekomst av organismsamhällen med låg artdiversitet som domineras av vanligt förekommande arter. Normalt finns inga förekomster av värdearter eller så är de för få eller för flest förekommande för att indikera att biotopen har någon särskild betydelse för biologisk mångfald.

Art- och biotopvärde vägs sedan samman enligt matris i Figur 7, så att en naturvärdesklass erhålls.

FIGUR 7. MATRIS FÖR BEDÖMNING AV NATURVÄRDESKLASS VIA SAMMANVÄGNING AV ARTVÄRDE OCH BIOTOPVÄRDE (SS199000:2023).

APPENDIX 2 - VÄRDERARTER

Värdearter är arter som till exempel kan indikera att ett område har förhöjt naturvärde, har en struktur som är typisk för denna biotop, hyser andra värdefulla arter, eller så är arten i sig av särskild betydelse för biologisk mångfald. I begreppet värdearter ingår följande grupper (SS190000:2023):

1. fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter, signalarter och andra naturvårdsarter, utom de som är uppenbart vanliga och allmänt spridda och saknar signalvärde,
2. sällsynta eller ovanliga inhemska arter,
3. nyckelarter som formar livsmiljöer, genom att ha stor positiv funktion för ekosystemet i förhållande till sin egen biomassa,
4. andra arter med särskild betydelse för biologisk mångfald eller vars förekomst indikerar att ett område har särskild betydelse för biologisk mångfald.

Utöver de naturvårdsarter (av vilka många fungerar som värdearter) som lyfts fram av bland annat SLU Artdatabanken, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen har Väg & Miljö AB även tagit fram egna indikatorarter. Fynd av våra egna värdearter ges en särskild notering i Bilaga 1 – Avgränsade naturvärdesbiotoper där det framgår varför arten bedöms ha ett indikatorvärde.

Nedan förklaras begreppen fridlysta arter, rödlistade arter, signalarter och typiska arter mer ingående. Bland dessa artgrupper hittas de flesta värdearterna.

Fridlysta arter

Vilka arter som är fridlysta samt vilken form av skydd de erhåller, framgår av 4–9 §§. Artskyddsförordningen.

Fridlysning av fåglar

4 § Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, om inte störningen saknar betydelse för att

a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller

b) återupprätta populationen till den nivån.

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Förordning (2022:928).

Fridlysning av andra djur än fåglar

4 a § Det är förbjudet att, i fråga om sådana vilt levande djurarter som har markerats med N eller n i bilaga 1,

1. avsiktligt fånga eller döda djur,

2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Förbudet gäller inte jakt efter däggdjur. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Förbudet gäller inte heller fiske. I fråga om fiske finns bestämmelser med motsvarande innebörd i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Förordning (2022:928).

5 § I fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N, n eller F är det förbjudet att för fångst eller dödande använda medel eller metoder som inte är selektiva och som lokalt kan medföra att populationen av arten försvinner eller utsätts för en allvarlig störning. Fångst eller dödande får inte ske från motorfordon i rörelse eller från flygplan.

Första stycket gäller inte fångst eller dödande av fåglar eller däggdjur. I fråga om medel och metoder för fångst eller dödande av sådana djur finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Första stycket gäller inte heller fiske. I fråga om fiske finns bestämmelser med motsvarande innebörd i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

6 § I fråga om sådana vilt levande kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan
1. döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och
2. ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Fridlysning av växter

7 § I fråga om sådana växtarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N är det förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra växter i deras naturliga utbredningsområde i naturen.

Förbudet gäller alla stadier i växternas biologiska cykel.

8 § I fråga om sådana vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan
1. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna, och
2. ta bort eller skada frön eller andra delar.

9 § I fråga om sådana vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan
1. gräva eller dra upp exemplar av växter med rötterna, och
2. plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växter för försäljning eller andra kommersiella ändamål.

Rödlistade arter

Vilka arter som är sällsynta eller ovanliga kan bedömas på olika sätt men i de allra flesta fall utgår bedömningen ifrån aktuell version av den svenska rödlistan – Rödlistan 2025, som tagits fram av SLU Artdatabanken. De arter som finns med på rödlistan har bedömts utifrån olika kriterier och därefter tilldömts en klass. Klasserna visar på utdöenderisken för de ingående arterna och pekar även på vilket sätt de hotas. Fynd av rödlistade arter kan därför tyda på förekomst av skyddsvärda biotoper och listan kan därför användas för att göra naturvärdesbedömningar. Arterna på listan har dock inget formellt skydd och listan har heller ingen juridisk status.

Rödlistan består av följande klasser:

- LC – livskraftig (arten är inte rödlistad men har bedömts mot rödlistekriterierna)
- DD – kunskapsbrist (rödlistad men inte i någon hotkategori)
- NT – nära hotad (rödlistad men inte i någon hotkategori)
- VU – sårbar (rödlistad och hotad)
- EN – strakt hotad (rödlistad och hotad)
- CR – akut hotad (rödlistad och hotad)
- RE – nationellt utdöd (rödlistad men inte någon hotkategori)

Signalarter

En signalart är en art som är förhållandevis enkel att identifiera och upptäcka i fält, men samtidigt är en bra indikator på den biotop den förekommer i. Vidare ska den indikera naturvärden; den förekommer sällan där naturvärdet är lågt men ofta där naturvärdet är högt. Särskilda signalartslistor har tagits fram av Skogsstyrelsen och Jordbruksverket varför fokus är på skogs- samt ängs- och betesmarksbiotoper.

Typiska arter

Begreppet typiska arter är kopplat till Natura 2000-områdena och de naturtyper de är avsedda att skydda. Varje Natura 2000-naturtyp har typiska arter kopplade till sig och syftet med dem är att de ska indikera gynnsam bevarandestatus, dvs. att naturtypen mår bra. I likhet med signalarterna ska typiska arter vara förhållandevis lätta att identifiera. Fynd av flera typiska arter eller större förekomster av enstaka arter, kan innebära att en naturvärdesbiotop kan klassas som en Natura 2000-naturtyp. Det i sig innebär ofta ett högt naturvärde. Fördelen med typiska arter jämfört med signalarter är det täcker in fler biotoper, inte enbart skogs- samt ängs- och betesmark.